

LIFE Taiga

Jämtlands län

Åtgärderna i projektet delfinansieras av EU-programmet Life Nature och Naturvårdsverket. Programmets syfte är att vårda och utveckla områden som ingår i nätverket Natura 2000.

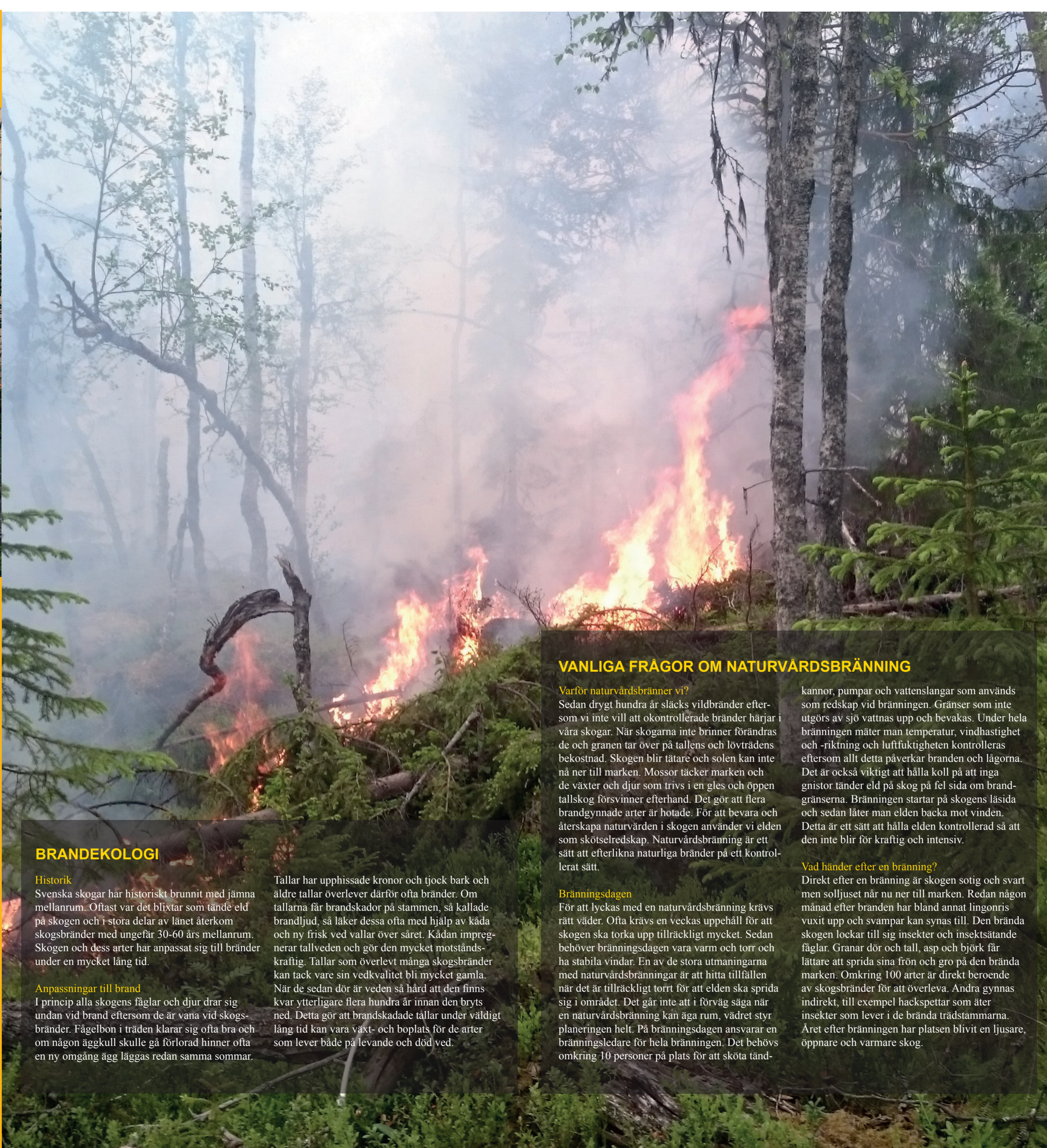
Länsstyrelserna

Norrbottnen • Västerbotten • Jämtland
Västernorrland • Gävleborg • Dalarna
Värmland • Örebro • Västmanland
Södermanland • Östergötland
Jonköping • Kronoberg • Kalmar

www.lifetaiga.se

Text och foto: Länsstyrelserna • Tryck: Åtta45, december 2016

SÄKERHET VID BRÄNNING

En naturvårdsbränning genomförs under kontrollerade former och kräver noggrann planering och tydliga säkerhetsrutiner. På en bränning jobbar en bränningsledare tillsammans med en arbetsgrupp, där var och en har ett eget ansvarsområde. En kontinuerlig kontakt med den lokala räddningstjänsten är viktig. SOS Alarm är informerade om var och när bränningen äger rum eftersom personer som känner av eller ser röken kan bli oroliga och ringa på hjälp.

Området som ska brännas ska ha säkrade gränser. Gränser kan bestå av väg, myr, sjö eller av upphuggna brandgator. Väder, vind och fuktighet i marken avgör om det går att genomföra en bränning med en god säkerhet och gott naturvårdsresultat.

För att hindra elden att sprida sig utanför bränningsområdet vattnas marken längs gränsen med vattenslangar som läggs ut runt området. Med hjälp av vattenpumpar som placeras i sjöar och vattendrag förses slangarna med vatten.

När bränningen är klar stannar personal kvar och eftersläcker och bevakar området tills det inte finns någon glöd eller rök kvar. Det kan ta flera dagar, ibland veckor, beroende på hur området ser ut och vilket väder det är.

VANLIGA FRÅGOR OM NATURVÅRDSBRÄNNING

Varför naturvårdsbränner vi?

Sedan drygt hundra år släcks vildbränder eftersom vi inte vill att okontrollerade bränder härjar i våra skogar. När skogarna inte brinner förändras de och granen tar över på tallens och lövträdens bekostnad. Skogen blir tätare och solen kan inte nå ner till marken. Mossor täcker marken och de växter och djur som trivs i en gles och öppen tallskog försvinner efterhand. Det gör att flera brandgynnade arter är hotade. För att bevara och återskapa naturvärden i skogen använder vi elden som skötselredskap. Naturvårdsbränning är ett sätt att efterlikna naturliga bränder på ett kontrollerat sätt.

Bränningsdagen

För att lyckas med en naturvårdsbränning krävs rätt väder. Ofta krävs en veckas uppehåll för att skogen ska torka upp tillräckligt mycket. Sedan behöver bränningsdagen vara varm och torr och ha stabila vindar. En av de stora utmaningarna med naturvårdsbränningar är att hitta tillfällen när det är tillräckligt torrt för att elden ska sprida sig i området. Det går inte att i förväg säga när en naturvårdsbränning kan äga rum, vädret styr planeringen helt. På bränningsdagen ansvarar en bränningsledare för hela bränningen. Det behövs omkring 10 personer på plats för att sköta tänd-

kannor, pumpar och vattenslangar som används som redskap vid bränningen. Gränser som inte utgörs av sjö vattnas upp och bevakas. Under hela bränningen mäter man temperatur, vindhastighet och -riktning och luftfuktigheten kontrolleras eftersom allt detta påverkar branden och lågorna. Det är också viktigt att hålla koll på att inga gnistor tänds eld på skog på fel sida om brandgränserna. Bränningen startar på skogens läsida och sedan låter man elden backa mot vinden. Detta är ett sätt att hålla elden kontrollerad så att den inte blir för kraftig och intensiv.

Vad händer efter en bränning?

Direkt efter en bränning är skogen sotig och svart men solljuset når nu ner till marken. Redan någon månad efter branden har bland annat lingonris vuxit upp och svampar kan synas till. Den brända skogen lockar till sig insekter och insektsätande fåglar. Granar dör och tall, asp och björk får lättare att sprida sina frön och gro på den brända marken. Omkring 100 arter är direkt beroende av skogsbränder för att överleva. Andra gynnas indirekt, till exempel hackspettar som äter insekter som lever i de brända trädstammarna. Året efter bränningen har platsen blivit en ljusare, öppnare och varmare skog.

BRANDEKOLOGI

Historik

Svenska skogar har historiskt brunnit med jämna mellanrum. Oftast var det blixtar som tände eld på skogen och i stora delar av länet återkom skogsbränder med ungefär 30-60 års mellanrum. Skogen och dess arter har anpassat sig till bränder under en mycket lång tid.

Anpassningar till brand

I princip alla skogens fåglar och djur drar sig undan vid brand eftersom de är vana vid skogsbränder. Fågelbon i träden klarar sig ofta bra och om någon äggkull skulle gå förlorad hinner ofta en ny omgång ägg läggas redan samma sommar.

Tallar har upphissade kronor och tjock bark och äldre tallar överlever därför ofta bränder. Om tallarna får brandskador på stammen, så kallade brandljud, så läker dessa ofta med hjälp av kåda och ny frisk ved vallar över såret. Kådan impregnerar tallveden och gör den mycket motståndskraftig. Tallar som överlevt många skogsbränder kan tack vare sin vedkvalitet bli mycket gamla. När de sedan dör är veden så hård att den finns kvar ytterligare flera hundra år innan den bryts ned. Detta gör att brandskadade tallar under väldigt lång tid kan vara växt- och boplats för de arter som lever både på levande och död ved.

DET HÄR ÄR LIFE TAIGA

I länsstyrelsernas naturvårdsuppdrag ingår att skydda och bevara arter och miljöer. Flera arter behöver återkommande bränder för att överleva. Naturvårdsbränning är den skötselmetod som mest efterliknar effekterna av de naturliga bränder som skogarna är anpassade till.

Under åren 2015–2019 samarbetar 14 av Sveriges länsstyrelser i EU-projektet Life Taiga. Omkring 120 brännningar ska göras för att väcka nytt liv i skogen.

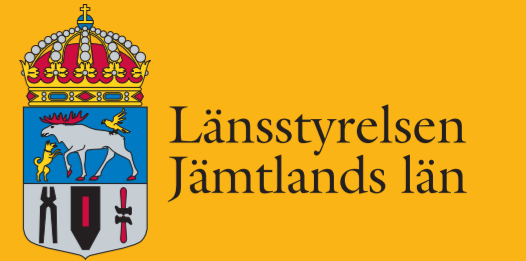
Life Taiga, med EU och Naturvårdsverket som finansierare, är ett av de hittills största projekten i sitt slag och omfattar 100 miljoner kronor. Det är en del av EU:s och länsstyrelsernas arbete för att hjälpa utrotningshotade arter och deras livsmiljöer.

Alla naturvårdsbrännningar kommer att genomföras i Natura 2000-områden, det är områden som redan är avsatta för naturvård. Dessa områden har länsstyrelserna fått i uppdrag av EU att sköta så att naturvärden bevaras eller förstärks.

Life Taiga och naturvårdsbränning handlar om att återskapa och bevara unik natur för kommande generationer.

Life Taiga Jämtlands län

HÄR NATURVÅRDSBRÄNNER VI I JÄMTLANDS LÄN

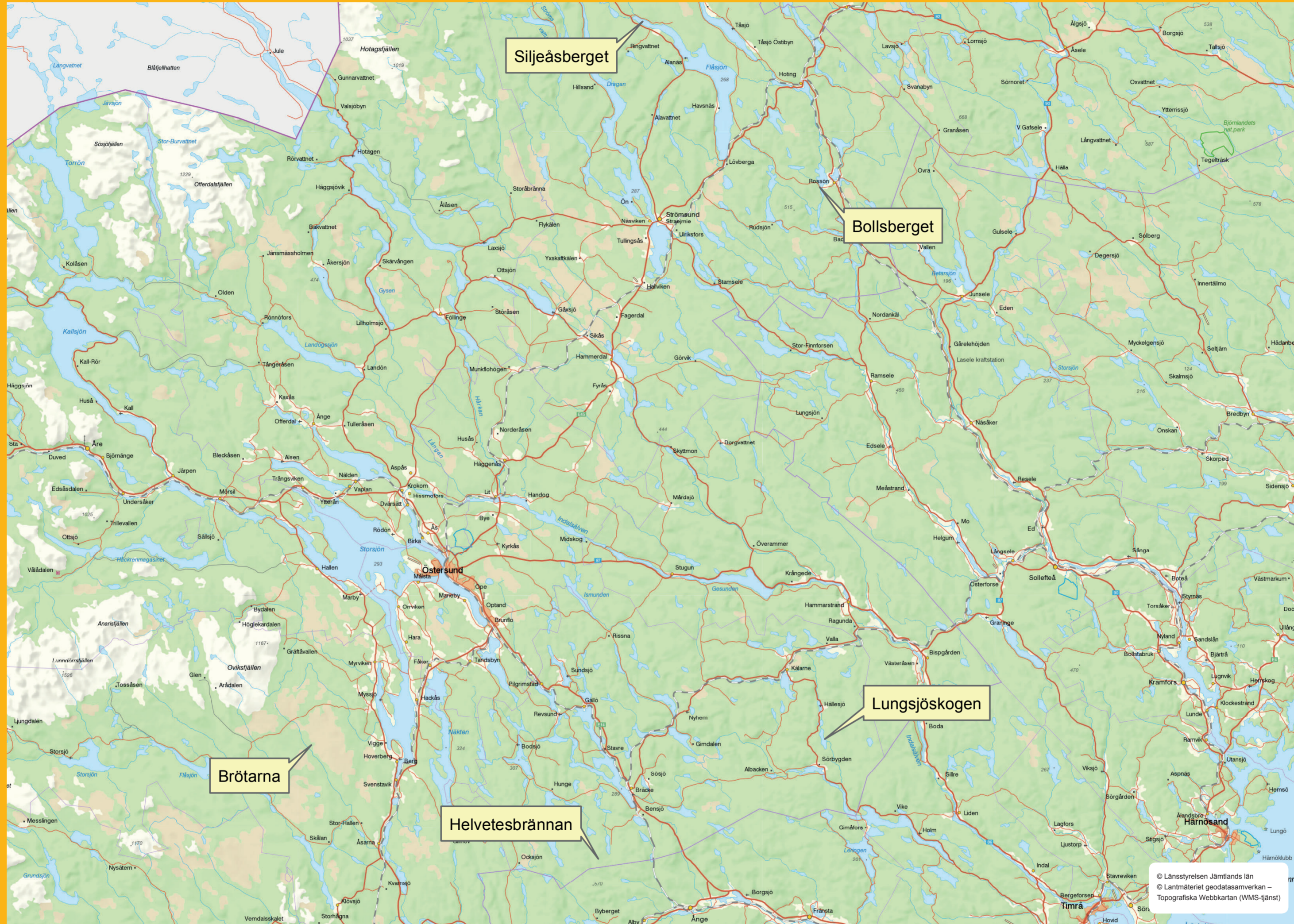
De områden som ska naturvårdsbrännas inom naturvårdsprojektet Life Taiga i Jämtlands län är både skyddade som Natura 2000-områden och som Naturreservat. Vi vill bränna där nyttan blir som störst och vi har därför valt ut skogar som är naturligt präglade av brand. Bränningsobjekten varierar i storlek och skogarna är av olika karaktär. Områdena ligger i Strömsunds, Bergs och Bräcke kommuner och består av bergssluttningar, fastmarksholmar omgivna av myr och skog som gränsar mot sjö. Den västliga taigan, som är den naturtyp dessa skogar består av, är anpassad till skogsbränder. Många av dess arter kräver återkommande bränder för att överleva.

BOLLSBERGET

Beläget i: Strömsunds kommun
Storlek på bränningsområdet: Cirka 30 hektar
Bollsberget är ett ståtligt berg, nära tätorten Rossön. Berget ligger alldeles intill sjön Bolls-tjärnen. Uppe på berget har flera vilda bränder genom historien präglat skogen. Många av de tallar som överlevt bränderna har blivit väldigt gamla och skogen är bitvis gles med många både stående och liggande döda träd. Utsikten från utkiksplatsen på bergets topp är magnifik!

BRÖTARNA

Beläget i: Bergs kommun
Storlek på bränningsområdet: Cirka 4 hektar
Brötarna är skyddat för att gynna den biologiska mångfalden i ett stort, obrutet och brandpräglat område. Bränningsområdet består av två fastmarksholmar omgivna av myr och sjö. På grund av områdets brandhistorik och karaktär är naturvårdsbränning en viktig skötselåtgärd. Målet med naturvårdsbränning i Brötarna är att skapa brandskadade träd, död ved och föryngring av tall och lövträd. Myrarna och tjärnarna i Brötarna är av stort värde för bland annat smålom och svart-hakedopping. På torra, döda tallar som står här och där i reservatet kan man finna den vackert klargröna varglaven.

HÄR NATURVÅRDSBRÄNNER VI I JÄMTLANDS LÄN

HELVETESBRÄNNAN

Beläget i: Bräcke kommun
Storlek på bränningsområdet: Cirka 9 hektar
Området ligger precis på gränsen mot Västernorrlands län, söder om tätorten Bräcke. År 1888 härjade många skogsbränder i de södra delarna av Norrland och i Helvetesbrännan brann också då stora delar av reservatets skogar. Även innan dess har det brunnit med jämna mellanrum i detta blockiga och bergkulliga skogsområde. Brand har präglat skogen som är talldominerad och som bär på många kolade stubbar och träd med brandspår. Förutom de naturvärden som kan knytas till områdets otillgänglighet och brandprägel finns till exempel fodpölmussla i flera av områdets vattendrag.

LUNGSJÖSKOGEN

Beläget i: Bräcke kommun
Storlek på bränningsområdet: Cirka 17 hektar
Området ligger i Bräcke kommun, mellan Kälarna och Sörbygden. Skogen i bränningsområdet är mager och talldominerad och det finns spår av brand i både levande träd och död ved. Skogen i bränningsområdet gränsar bland annat mot myr i väster och mot Lungsjön i öst. I Lungsjöskogen genomförs naturvårdsbränning för att bibehålla en brandpräglad miljö till nytta för bland annat många ved-svampar, vedlevande insekter och hackspettar.

SILJEÅSBERGET

Beläget i: Strömsunds kommun
Storlek på bränningsområdet: Cirka 26 hektar
Bränningsområdet är beläget i Strömsunds kommun, cirka 5 mil norr om samhället Strömsund. I området varvas örtrika fuktstråk med markerade åsryggar beväxna med tall. Bränningsgränsen utgörs av tre olika vägar som nästan helt ringar in området. Skogen är tydligt påverkad av brand och brandljud återfinns i flera tallar. Naturvårdsbränning i Siljeåsberget förbättrar möjligheten för överlevnad för de arter som är beroende av eller gynnade av brand. Siljeåsberget är, förutom att det är ett intressant bränningsområde, hemvist för den ovanliga orkidéarten norma.

I en bränd skog kan man få syn på många spännande saker:

Brandljud: När träd utsätts för brand skapas sår i barken. Om trädet inte dör av branden kan skadan vallas över av ny frisk ved. Brandspåren som blir kvar i trädet kallas för brandljud.

Varglav: Varglav växer gärna på döda tallar, så kallade torrfulur. Skogsbrand skapar fler döda träd i landskapet som många arter som växer på ved behöver.

Grovtallkapuschongbagge: Skalbaggarten grovtallkapuschongbagge gynnas av brand. Tallkapuschongbaggens larver utvecklas i den brända innerbarken på nyligen brandskadade eller branddödade barrträd såsom tall och gran.

Spillkråka: Spillkråkor trivs i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd och gynnas av skogsbränder. Spillkråkan är en nyckelart eftersom bohålan utnyttjas av en mängd andra arter; knipor, ugglor, ekorrar och fladdermöss.

www.lifetaiga.se

www.lifetaiga.se